

“İŞGÖREN” KAVRAMI YANLIŞ

Aydınlık Gazetesi, 4 Ekim 2014

Yıldırım Koç

İnsanın ait olduğu sınıfa ilişkin bilinci, kendisi için kullandığı kavrama da yansır. Bu anlayış, koşulların değişmesine karşın, bilinçlerde uzunca bir süre devam edebilir.

Türkiye’de devlet memurları 1926 yılında kabul edilen 788 sayılı Memurin Kanunu ile günün koşullarında çok ileri haklara ve itibara kavuştular.

1920’li yıllarda vasıflı ücretli işgücüne büyük gereksinim vardı; buna karşılık 14 milyon nüfuslu Türkiye Cumhuriyeti’nde bu nitelikte insan sayısı çok azdı. Diğer bir deyişle, yaşamını işgücünü satarak kazanan bir grup insan, işgücünün satış fiyatını ve koşullarını belirlemede çok güçlüydü. Bu gücün kaynağı örgütlü mücadele değil, satılan işgücünün çok az bulunur nitelikte olması ve bu işgücüne duyulan büyük gereksinimdi.

İŞÇİ ARİSTOKRASİSİ YARATILDI

Böylece Türkiye’de işçi sınıfının vasıflı kesiminin bir bölümü işçi sınıfının diğer tabakalarından ayrılarak “memur” yapıldı, bir “işçi aristokrasisi”ne dönüştürüldü.

Memurlar 1931 yılında faal işgücünün yüzde 1,2’sini oluştururken, ulusal gelirden yüzde 7,1 oranında bir pay alıyorlardı.

Değerli iktisatçımız Erdoğan Soral’ın *Özel Kesimde Türk Mütteşebbisleri* (Ank., 1974) kitabında, bir dönemde ne kadar çok memurun, aldıkları nisbeten yüksek ücretler ve kurdukları ilişkilerle patronlaştığı belgelerle anlatılmaktadır.

Gerçekte işçi sınıfının vasıflı işçilerinin bir bölümü olan “memurlar” kendilerini işçi sınıfının diğer kesimlerinden ayırdılar. Onlar “okumuş”tu, diğerleri “amele” idi.

Ancak zaman içinde bu ayrıcalıklar kayboldu. Sendikalaşan ameleler, onlara üstten bakan memurlardan daha yüksek ücret almaya, daha iyi yaşam koşullarında yaşamaya başladı.

28 Mayıs 1990 tarihinde Eğitim-İş’in kurulmasıyla yeni bir süreç başladı.

1991 yılında kamu kesiminde imzalanan toplu iş sözleşmelerinde kamu işçileri için olağanüstü zamlar alındı. Bu zamlar sonrasında sıradan bir kamu işçisinin ücreti, onun amiri konumundaki memurun aylığının iki katının üstüne çıktı. Ayrıca fazla çalışma yapan işçinin aldığı para, bu ücreti daha da artırıyordu.

Memurlar sendikalaşmaya başladı.

Peki, kendilerine ne diyeceklerdi?

2005 yılında kurulan Eğitim-İş adını “Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası” olarak koydu.

2008 yılında kurulan Birleşik Kamu-İş’in adı da Birleşik Kamu İş Görenleri Sendikaları Konfederasyonu” oldu. Kültür Sanat-İş’in uzun adı da Kültür ve Sanat Hizmet Kolu Kamu İşgörenleri Sendikası.

Ancak “işgören” kavramı yanlış; sözlüklerde de yok.

BU SÖZCÜK SÖZLÜKLERDE YOK

Dil Derneği’nin *Türkçe Sözlük*’ünde (2. Baskı, Ank., 2005) ve Türk Dil Kurumu’nun *Türkçe Sözlük*’ünde (11. Baskı, Ank., 2011) “işgören” sözcüğü yer almıyor.

Bu kavram 1970’li yıllarda Türkiye’de sınıf mücadelesinin yükseldiği dönemde bir kavram kargaşası yaratmak amacıyla ortaya atıldı. Almandada “işçi” için “Arbeiter” veya “Arbeitnehmer” sözcüğü kullanılır. “Arbeitnehmer” “iş alan” demektir. Galiba bazı kişiler Alman geleneğinden de etkilenerek “işgören” sözcüğünü ürettiler. Bu yıllarda bu kavramın kullanıldığı bazı yayınlar da yapıldı. Bazı örnekler vereyim: Bora, C., *Toplum Kalkınmasında İşverenlerin-İşgörenlerin Sorumluluğu*, Ank., 1970; Aşkun, İ.C., *İşgören Değerlemesi*, Eskişehir, 1976; İnce, E., *İşgörelere Yapılan Ödemeler ve Yasal Kesintileri*, İst., 1981.

Günümüzde memur, sözleşmeli personel ve geçici personel statülerinde çalışanlar işçi sınıfının parçası oldukları bilincine varıyor. “İşgören” gibi Türkçe’de yer almayan kavramları bırakıp, gerçek sınıfsal durumu yansıtan kavramlar kullanmak daha doğru olsa gerek.